

## AIRE DE BORRALLA

"A Illa Verde", a colección de libros en pequeno formato da editorial Espiral Maior, pecha o ano 1996 editando a última obra poética de Fran Alonso: *Tortillas para os obreiros*<sup>1</sup>. Autor xa ben coñecido dos lectores, tanto de narrativa como de poesía, Fran Alonso consolídase como unha das voces máis activas e interesantes do momento literario galego.

*Tortillas para os obreiros* manexa unha estrutura binaria que combina, a un tempo, o relato poético de dúas historias paralelas sen máis puntos en común que as tortillas e unha fiestra de hospital sobre a ría. Na Secuencia A unha muller desprázase en barco de Cangas a Vigo onde traballa facendo tortillas nun bar frecuentado por obreiros. Na Secuencia B, desde o seu cuarto de hospital, un doente recorda, nas súas últimas xornadas de vida, as tortillas que lle facía a nai e que son o seu único nexo co exterior. Como se nos explicita no texto introductorio estas

*Son secuencias de soidade para o estertor definitivo. Unha muller de fazulas doces coma cereixas coloradas, que navega. Un enfermo de lavañeiras no sangue, que devala. E ese aire de borralla, que de mañá alanca. Ese aire que se espaxe pola ría e transporta arrecendos e neuroses. Son secuencias que lle roubo ás vísceras do mar agónico.*

Mentres atravesa a ría, a muller que asume a voz poética na Secuencia A vai facendo partícipes da súa situación familiar e laboral: explotación, drogadicción do fillo, desemprego do home... Aínda así, non faltan pegadas dunha melancolía que ten o seu xerme no paso do tempo -"Ás veces poalla no mar/ como poallan os anos sobre nós"-, reflexións sobre o seu fracaso como nai -"Tes fillos cafofos coma vacas frías/ que che enchen de cristais os calcañares./ Por iso o tretremi do barco é a miña agarimosa/ apocalipse maternal"-, recordos para os enfermos do hospital que destaca entre os edificios -"Se cadra ha estar calquera enfermo na ventá,/ coma un cazumbi,/ a ollar este mar triste". A viaxe confórmase así como un tempo introspectivo

*Eu mesma sinto na travesía deste mar  
o mellor e o peor de cada día.*

---

<sup>1</sup> Espiral Maior, Colec. "A Illa Verde", A Coruña, 1996.

*Nela axito docemente o meu sangue e*

*el á súa vez quéceme as tempas a diario.*

*É unha estraña sensación.*

*Logo a cociñar para os obreiros todo o santo tempo.*

No entanto, desde a cama dese hospital onde agoniza, o home que *"PADECE do corazón/ e de índice elevado de lavañeiras en sangue./ Ten vitrocerámicas nos ollos das enfermeiras,/ que lle ferven o sangue con azucre/ e algodón, cada dúas horas"* e soña con rendirse ante o avance inexorable da enfermidade. Asistimos ás súas últimas horas de vida como todos os que o rodean (médicos, enfermeiras, fillos) impotentes no innegable anuncio do fin pero negándonos á submisión: *"Condición de morte, rebumbio de enfermeiras/ das mil mareas que tódolos días me electrocutan vida,/ en proporcións abundas para eu subsistir/ nas camas acáricas deste hospital"*. A soidade do doente, a radical soidade do que se enfronta á morte, é posta de manifesto por esta voz que esmorece vixiada polo "animal" que espera o festín dos desposos

*Sinto como a morte respira debaixo da cama,*

*e rube polas sabas, e me ronda os ollos,*

*e quere espertarme entre tusidos e ruptura do ritmo cardíaco.*

*Sinto como me golpea as tempas, como me penetra as vísceras*

Dous personaxes contrapostos, muller e home, a falarnos de realidades diverxentes e inconexas cun ton narrativo. Dous léxicos doméstico e científico a explaiarse polos versos para crear ambientes igualmente pechados, abafantes. A muller recorre a un léxico cheo de palabras referidas á cociña e ós alimentos: sal, fogón, cebola, tortillas, azucre, cacao, tomate, etc. O enfermo utiliza termos científicos e técnicos propios dunha linguaxe hospitalaria e dun léxico dos aparellos: vitrocerámicas, hipertenso, ácaros, microondas, neuralxia, sedación, ictericia, etc. Ambos buscan provocar o mesmo efecto no lector, deslocalo dunha realidade lineal para, dun xeito impresionista, facerlle chegar máis fondamente a mensaxe poética. Así, a muller califica ó pai como *"pescador co sangue cheo de azucre/ e ollos supurados de cacao"* e o home describe o mundo como *"prescripción dunha festa de color, / posoloxía médica de crin / a pendurar/ entre as comparsas deste mal"*.

Ambos comparten un mesmo escenario urbano e silente. Ese Vigo que, desde o barco, *"parece Nova York"* e nos mostra a súa cara máis baixa: os obreiros, os operarios. O espacio onde se desenvolve a explotación laboral para ela, ese continuo

facer tortillas que a convirte ós ollos do lector nunha peza máis dun engrenaxe, e onde el devala na recta final da súa vida. A ameaza urbana está presente na visión matunina cando, desde o barco que a leva, a muller fala así

*VIGO desde aquí parece Nova York.*

*Coma nas películas dos sábados.*

*E sorrime, desde enfronte, cinicamente,*

*fermosa e altiva, a cidade das miñas penas,*

*a piques de engulirme.*

Dúas vidas que esmorecen. Unha pechada na esterilidade da súa existencia, outra na morte que coloniza o seu corpo. Unha explotada en todos os ámbitos persoais que abranxe, outra desauiciada ata de si mesma, do seu corpo. Dous seres que respiran aire de borralla e maldicen o seu destino

*A noitiña ínzame os tendóns e de súpeto faise de mañá e alanca  
ese aire de borralla. Escoito como estoupa contra o barco. Como  
unha vida se perde entre a néboa e o siroco.*

TERESA SEARA

*A Nosa Terra*, 765, 13-2-1997, pp. 24-25.